

„Az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer (FELIR) fejlesztése” című, EKOP-2.A.2-2012-2012-0005” sz. projekt az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer kiépítését, az élelmiszer- és takarmányipari vállalkozókkal kapcsolatos eljárások heterogenitásának felszámolását, azok elektronizáltságának javítását tűzte ki célul.

Az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer (FELIR) az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény erejénél fogva létrehozott, meghatározott adatkör tekintetében közhitelesnek minősülő hatósági nyilvántartás, amelynek kifejlesztésével lehetségessé vált az adott esetben csak papíron nyilvántartásba vett aktív élelmiszerlánc szereplők azonosítása, a rájuk vonatkozó adatok egységes kezelése, a felügyeleti díj beszedésének támogatása és átfogó ellenőrzési rendszer kiépítése, mindezen túl az élelmiszer- és takarmányipari vállalkozók elektronikus ügyintézése.

A projekt által érintett feladatok kereteit az alább jogszabályok, továbbá stratégiai dokumentumok határozták meg.

Az Európai Parlament és a Tanács 178/2002/EK rendelete (2002. január 28.) az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról

Az Európai Parlament és a Tanács 882/2004/EK rendelete (2004. április 29.) a takarmány- és élelmiszerjog, valamint az állat-egészségügyi és az állatok kíméletére vonatkozó szabályok követelményeinek történő megfelelés ellenőrzésének biztosítása céljából végrehajtott hatósági ellenőrzésekről

Az Európai Parlament és a Tanács 852/2004/EK rendelete (2004. április 29.) az élelmiszer-higiénéről

Az Európai Parlament és a Tanács 183/2005/EK rendelete (2005. január 12.) a takarmányhigiénia követelményeinek meghatározásáról

2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről

1998. évi XXVIII törvény az állatok védelméről és kíméletéről

1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról

228/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet a mezőgazdasági őstermelői igazolványról

326/2001. (XII. 30.) Korm. rendelet a családi gazdaságok létrehozásáról, nyilvántartásba vételéről, működtetéséről, valamint kiemelt támogatásokról

343/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet a fenntartható bioüzemanyag-termelés követelményeiről és igazolásáról

22/2012. (II. 29.) Korm. rendelet a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról

328/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet a fővárosi és megyei kormányhivatalok mezőgazdasági szakigazgatási szerveinek kijelöléséről

Kormányprogram

Széll Kálmán Terv

Magyary Program

Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia 2013-2020

Az élelmiszer- és takarmányipari vállalkozók (azaz az élelmiszerlánc szereplői) nyilvántartásba vételének általános jogszabályi keretét a 178/2002/EK rendelet, 882/2004/EK rendelet, 852/2004/EK rendelet, a 183/2005/EK rendelet, az élelmiszerláncról és annak hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény, és az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII törvény szabályozza. Az őstermelő és az őstermelői igazolvány fogalmát, a rájuk vonatkozó kötelezettségeket, feladatokat legmagasabb szinten a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény állapítja meg, melynek végrehajtási rendelete a mezőgazdasági őstermelői igazolványról szóló 228/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet. A családi gazdaságok létrehozásáról, nyilvántartásba vételéről, működtetéséről,

valamint kiemelt támogatásokról külön rendelet, a 326/2001. (XII. 30.) Kormányrendelet szól. A fenntartható bioüzemanyag-termelés követelményei és igazolásának szabályait a 343/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet fekteti le.

A szabályozó eszközök alapján a FELIR az élelmiszerlánc-felügyelet megalapozott irányítása, valamint az Európai Unió követelményeinek teljesítése érdekében az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv által létrehozott és működtetett információs rendszer, amely az alábbi adatköröket tartalmazza:

- a törvény hatálya alá tartozó
- ügyfélre vonatkozóan az egységes ügyfélnyilvántartási rendszerben nyilvántartott adatokat;
- ügyfél által végzett tevékenységre vonatkozó adatokat;
- ügyfél által végzett tevékenység helyére vonatkozó adatokat;
- az állatok elektronikus nyilvántartási rendszereit;
- az élelmiszerlánc-felügyelet keretében elvégzett valamennyi ellenőrzés és vizsgálat eredményét elektronikusan olyan módon, hogy az ügyfélhez köthető legyen;
- az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv által vezetett nyilvántartások adatait.

Az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv az ügyfél bejelentése alapján veszi nyilvántartásba a fenti adatokat, és egyidejűleg FELIR azonosító számot (FELIR azonosítót) állapít meg a nyilvántartásba vétel igazolására.

A FELIR azonosítóhoz tartozó, nyilvántartásba vett adatokat az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv a következők szerint igazolja:

1. igazolást állít ki, melyen szerepel a FELIR azonosító, az ügyfélnyilvántartási szám vagy technikai azonosító, valamint
 - a. természetes személy esetében az ügyfél neve és születési dátuma,
 - b. jogi személy, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet esetén a cégnév és az adószám;
2. honlapján elektronikusan hitelesített módon közlésezi az 1. pontban szereplő adatok mellett az ügyfél által bejelentett tevékenységek és tevékenységi helyek listáját;
3. ügyfélkapun keresztül történő ügyintézés esetén a nyilvántartásba vétel, illetve az adatok módosítása esetén a közigazgatási felhasználásra vonatkozó követelményeknek megfelelő elektronikus aláírással ellátott, az 1. és 2. pont szerinti adatokat tartalmazó dokumentumot küld az ügyfél központi elektronikus szolgáltató rendszerben fenntartott ügyfélkapus tárhelyére;
4. az ügyfél írásbeli kérelmére az 1. és 2. pont szerinti adatok igazolására, a külön jogszabályban foglalt díj ellenében papír alapú igazolást állít ki.

Nyilvántartásba vétel céljából a hatóság felé bejelentési kötelezettséggel az alábbi ügyfélkör tartozik. Az a természetes személy vagy gazdálkodó szervezet, aki a 2008. évi XLVI. törvény 47/B. § (2) bekezdése a)-k) pontjában meghatározott tevékenységek valamelyikét Magyarország területén végzi. A bejelentési kötelezettség a következők tekintetében kötelező: a 2008. évi XLVI. törvény 38. § (2) bekezdés c) pontja szerinti azonosító adatok, a ténylegesen végzett élelmiszerlánc-felügyelet alá tartozó tevékenység (tevékenységek), továbbá a tevékenység végzésének helye (helyei).

Az élelmiszer- és takarmányipari vállalkozóknak értesíteniük kell a hatóságot, ha olyan létesítmény áll irányításuk alatt, amelyben aktív tevékenységet folytatnak az élelmiszerlánc bármely szakaszában (852/2004/EK rendelet). A hatóság a bejelentett létesítményeket minden egyes tevékenység tekintetében (egy vagy több) nemzeti nyilvántartásba jegyzi be (illetve egyes tevékenységek vonatkozásában engedélyt ad ki). Az előírások alapján a hatóság ezt a nyilvántartást naprakészen tartja, és hozza nyilvánosságra. Egyes esetekben a mezőgazdasági termelők részére az EU előírja,

hogy csak nyilvántartott vagy engedélyezett létesítményből származó terméket használhat fel saját tevékenységéhez.

A nyilvántartásba vételre kötelezett ügyfélkör valamely engedélyeztetési vagy bejelentési kötelezettsége alapján, továbbá anélkül kerülhet be a FELIR-be.

Az adott szakterületre vonatkozó jogszabályok előírásaiból következik az, hogy egy élelmiszerlánc-szereplő milyen eljárásban kell, hogy megszerezze FELIR-azonosítóját az élelmiszerláncban való legális közreműködés érdekében.

Regisztrációs folyamat típusok

1. FELIR regisztráció

Bizonyos élelmiszerlánc-felügyelet alá tartozó tevékenységek szabadon végezhetők, előzetes engedély, és nyilvántartásba vétel nélkül. Mivel ezen tevékenységek és végzőik is kapcsolódnak az élelmiszerlánchoz, emiatt FELIR-azonosítóval ilyenkor is rendelkezni kell. Ezen ügyfélcsoport FELIR-azonosítót hatósági interakció nélkül, on-line FELIR regisztráció révén kap. A tevékenység megnevezése egy listából kiválasztható a regisztrációs felületen, a tevékenységhez pedig meg kell adni létesítményük helyét és saját adataikat (ld. fent). A tevékenység kategóriák úgy kerültek kialakításra, hogy a TEÁOR-hoz könnyen illeszkedjenek, így azok más államigazgatási ágazatok törzsadataival is átfedésbe kerülnek. Ezen információk befogadása után az informatikai rendszer mérlegelés nélkül nyilvántartásba veszi az ügyfelet, tevékenységét és létesítményét, és FELIR-azonosítót generál az ügyfél részére. A rendszer támogatja a nyilvántartásba vett adatok igazolását is. On-line módszerrel lehetséges a regisztrált adatok módosítása, illetve a tevékenység megszüntetésének bejelentése is.

A többi élelmiszerlánc-felügyelet alá tartozó tevékenység végzésének feltétele az, hogy annak megkezdése előtt az ügyfél a hatóságnál nyilvántartásba vetesse magát vagy engedélyt szerezzen. Ezek a tevékenység csak bizonyos jogszabályi feltételek teljesülése esetén, azaz szabályozott módon végezhetők, és/vagy a nyilvántartásba vett, illetve engedéllyel rendelkező ügyfeleknek a vonatkozó jogszabály szerint különböző kötelezettségei és jogai keletkeznek.

2. Szakhatósági nyilvántartásba vétel

Egyszerű nyilvántartásba vételek esetén a tevékenység végzésének nincsenek olyan szigorú feltételei, amelyek miatt hatósági mérlegelés lenne szükséges. A főbb alapadatok (partner, tevékenység, hely adatok) nyilvántartásba vételén felül ugyan szakmai adatok felvételére is szükség van (pl. kapacitás adat, működési jellemzők), ezek azonban nem a vállalkozás alkalmasságát írják le, így előzetes ellenőrzés, kiértékelés nem szükséges a nyilvántartásba vétel előtt. Más hatóság vagy egyéb szereplő a nyilvántartásba vételhez jellemzően nem szükséges.

A mezőgazdasági őstermelő nyilvántartásba vétele és az őstermelői igazolvánnyal kapcsolatos ügyintézés, és a családi gazdálkodó nyilvántartásba vétele speciális. A két nyilvántartásba vételi folyamat egymásra épül. A családi gazdálkodóként már regisztrált mezőgazdasági őstermelőt lehet csak nyilvántartásba venni, illetve mezőgazdasági őstermelőként csak már regisztrált élelmiszerlánc szereplőt lehet nyilvántartásba venni.

3. Egyedi döntéssel járó szakhatósági nyilvántartásba vétel

Összetett nyilvántartásba vételek esetén a tevékenység végzésének speciális feltételei vannak, a hatósági mérlegelés során kiegészítő információkra is szükség van. Nem egyszer előzetes helyszíni szemlét (ellenőrzési folyamat lefuttatását) kell végezni a nyilvántartásba vétel előtt, melynek során a hatóság elbírálja, hogy a vállalkozás alkalmas-e a működésre. Olyan tevékenységek is vannak, amelyek esetében a helyszíni ellenőrzés a nyilvántartásba vétel után valósul meg, ilyenkor meg nem

felelés esetén a vállalkozás a nyilvántartásból törlésre kerül. Ezekben az eljárásokban a nyilvántartásba vett szakmai adatok száma jellemzően nagyobb. A nyilvántartásba vételi eljárás külső szereplőt is igényelhet.

4. Különengedély

A vonatkozó jogszabály értelmében egyes termékek forgalmazásához a jegyző engedélye mellett a szakhatóságtól különengedélyt kell beszerezni. Ebben a folyamatban előzetes ellenőrzés minden esetben szükséges. A megfelelő ellenőrzési eredmény birtokában a különengedélyt az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv már kiadja, de a nyilvántartásba vétel ekkor még nem valósul meg. Amikor a jegyző szintén megadta engedélyét, a vállalkozás megkezdheti a működését. Az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv tehát akkor veszi nyilvántartásba a vállalkozást, ha saját különengedélye mellett már a jegyző engedélye is rendelkezésére áll.

5. Szakhatósági hozzájárulás

A jogszabály által szabályozott egyes esetekben az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv a jegyző eljárásában kell, hogy érvényesítse szakhatósági szempontjait. A folyamat nagyban hasonlít a különengedély kiadásához (ezért folyamat szinten a későbbiekben azzal együtt is kezeljük), a kiadmány neve azonban itt szakhatósági hozzájárulás. A nyilvántartásba vétel szintén csak a jegyző engedélyének kézhezvétele után történik meg az élelmiszerlánc-felügyeleti szervnél.

6. Engedélyezés

Számos esetben a vállalkozás működésének indításához az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv engedélye szükséges. Előzetes ellenőrzésre itt is minden esetben szükség van, ezen felül mintavételi kötelezettséget is előírhat a jogszabály.

Bizonyos tevékenységek esetében az Unió jog lehetővé teszi, hogy a vállalkozás nem teljeskörű felkészültség esetén is megkezdje működését, ilyenkor az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv ideiglenes engedélyt ad ki. Egy következő ellenőrzés eredményeképpen ez az engedély összesen egy alkalommal meghosszabbítható, további hiányosságok esetén azonban az engedély visszavonásra kerül. Amikor a vállalkozás hiánytalanul készen áll az előírások szerinti működésre, végleges engedélyt kap. Más esetekben eleve csak a (végleges) engedély kiadására kerül sor. A nyilvántartásba vétel mind az ideiglenes, mind a végleges engedély kiadásakor megtörténhet.

Valamennyi, a nyilvántartási rendszerbe ágyazott folyamat egyidejű FELIR regisztrációval és FELIR azonosító generálással zárul. Mindazok az ügyfelek tehát, akik nem a FELIR regisztráció során kerülnek nyilvántartásba vételre, ugyanúgy a FELIR-be kerülnek, de ez a folyamat végén automatikusan megtörténik, külön kérelem nélkül.

Amennyiben a FELIR azonosítóval rendelkező ügyfél a továbbiakban nem végez tevékenységet, akkor a FELIR azonosító egyidejű visszavonásával a nyilvántartásból törölni kell. A nyilvántartásból törölt élelmiszerlánc szereplő adatait az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv élelmiszerlánc-biztonsági célból 10 évig köteles megőrizni.

A hazai jogrend előírásainak megfelelően a nyilvántartásba vételek egyik részét a megyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatósága, növény- és talajvédelmi igazgatósága, földművelésügyi igazgatósága és a járási állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző hivatalok végzik (328/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet), a nyilvántartásba vételek másik részéért, valamint az ezek alapjául szolgáló élelmiszerlánc-biztonsági adatbázis működtetéséért a22/2012. (II. 29.) Korm. rendelet alapján NÉBIH a felelős.

A FELIR, mint komplex információs rendszer, elektronizálta mind a nyilvántartási, mind az ellenőrzési munkafolyamatokat, hozzájárulva mindezzel egy egységes ügyfélprofil kialakításához. A fejlesztés támogatta az élelmiszerlánc-felügyelet gerincfolyamatait, amelyekkel, egy sokkal hatékonyabb rendszer működtethető, következtében egy magasabb fogyasztói védelem garantálható. Az elektronikus ügyintézés kiterjesztésével a FELIR fejlesztése támogatta a Széll Kálmán Terv 2.0 13. pontjában kitűzött célok elérését, egyúttal hozzájárult a Magyar Programban előirányzott, az ügyfeleket terhelő adminisztratív terhek csökkentéséhez.